

משך חכמה

פרשת עקב פסקא יט – כב - פרשת חטא העגל ולוחות שניות

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מו תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

מה המקור ששירת הלויים דוקא בעמידה

[יט]

(י, ח) לשרתו ולברך בשמו. בסוטה¹ דף לח, א רבי נתן דריש ליה על ברכת כהנים דומיא דשירות, ולשרתו על כהן קאי. אמנם יתכן

(י, ח) בַּעֲתָהּ הָהוּא הַבְּדִיל ה' אֶת שִׁבְט הַלְוִי לְשֵׂאת אֶת אֲרוֹן בְּרִית ה' לַעֲמֹד לִפְנֵי ה' לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשֵׁמוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

כאן "בשמו", עולה גם על שירות, וכאילו כתוב "לשרתו בשמו" היינו לשיר בפה, והיא מצוות הלויים. "ולברכו בשמו", היא מצות הכהנים על ברכת כהנים. ואע"פ ששבט לוי הוא כל הלויים סיוס הכתוב הוא על הכהנים. ועל פי מוכח מהכתוב שברכת כהנים בעמידה, שלעמוד עולה על לשרתו ולברכו, כמו שבשמו עולה על שניהם, ואין צריך ללמוד מהסמיכות לשירות, אלא מגופיה דקרא מוכח שלברכו בעמידה. ולפי זה, יש מקור נפלא בתורה, ששירת הלויים בעמידה, שכתוב "לעמוד לשרתו בשם", דהיינו שירה.

ועל פי זה יתיישב עוד תמיה אחרת, דאיתא בתענית (כו, ב) מנין שכהן שיכור פסול לברך, מדהתקש ברכת כהנים לפרשת נזיר (במדבר ו, כא-כו), ומקשה הש"ס, אם כן יהיה כהן שאכל חרצן פסול לברך כנזיר, ומתריך הש"ס דכתיב לשרתו ולברך בשמו, איתקש ברכת כהנים לשירות, היינו עבודת הכהנים, מה משרת מותר בחרצן, אף ברכת כהנים מותר בחרצן. ומקשה הש"ס, אם כן יהיה בעל מום פסול לברך ברכת כהנים מדאיתקש למשרת, וכהן בעל מום פסול לשרת, אם כן הוא הדין כהן לברך ברכת כהנים, ומתריך הש"ס, הא איתקש לנזיר, שבעל מום נעשה נזיר, והוא הדין כשר לברך, ומקשה הש"ס, מאי חזית להקיש לנזיר לקולא, נקיש לשירות לחומרא, ומתריך דאסמכתא הוא. ולאור המבואר לעיל יתורץ היטב, דשירות שבקרא הוא שירה בפה של הלויים, והלויים אינם נפסלים במום אלא בקול, כדאיתא בחולין (כד, א), לכן אין להקשות דנקיש לשירות, דגם שירה כשרה בבעל מום.

ועל פי זה מיושב עוד תמיה, דתנן בהוריות (יג, א), דלוי קודם לישראל לענין הצלת נפשות וכדו', וגרסין בגמרא "לוי קודם לישראל - שנאמר: בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי" ע"כ. ויש לדקדק, הא קרא איירי בכהן דשירות הוא עבודת המקדש, ולברכו היא ברכת כהנים, ואיך מייתי מהאי קרא דלוי קודם לישראל. ולאור המבואר אתי שפיר, דשירות הוא עבודת הלויים בפה. ובאמת כך אמרו בירושלמי הוריות (ג, ה) "בשעת הדוכן שנו", דהיינו שפסוק זה שממנו נלמד להקדים הלוי, איירי בשעת הדוכן, דלשרת בשם, היא עבודת השירה בפה. [א. ה. ודע, שמה שהביא ראייה מהירושלמי, הוא ביאור ייחודי של רבינו בירושלמי. דהכי איתא בירושלמי "גיזבר קודם לכהן הדיוט, כהן קודם ללוי, לוי לישראל. לא הוה לוי הוא, אמר רבי אבון

¹ [יט] (י, ח) "בַּעֲתָהּ הָהוּא הַבְּדִיל ה' אֶת שִׁבְט הַלְוִי לְשֵׂאת אֶת אֲרוֹן בְּרִית ה' לַעֲמֹד לִפְנֵי ה' לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשֵׁמוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה" ע"כ. יש לבאר, מה הוא השירות האמור בכתוב, ומדוע דוקא בעמידה. וכן מה היא המצוה של לברך בשמו. והאם היא על כל שבט הלוי.

ותניא בסוטה (לח, א), "כה תברכו (במדבר ו, כג) - בעמידה, אתה אומר: בעמידה, או אינו אלא אפילו בישיבה, נאמר כאן כה תברכו, ונאמר להלן (דברים כז, יב) אלה יעמדו לברך, מה להלן בעמידה, אף כאן בעמידה; רבי נתן אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר: לשרתו ולברך בשמו, מה משרת בעמידה, אף מברך בעמידה" ע"כ. מבואר, דרבי נתן מפרש את כל הכתוב בכהנים דוקא, ולא בכל שבט הלוי. ושירות היא עבודת הכהנים בבית המקדש דאינה אלא בעמידה, כדאיתא בזבחים (כג, ב) "אמר רבא אמר רב נחמן, אמר קרא (דברים יח, ה) לעמוד לשרת, לעמידה בחרתיו ולא לישיבה", "ולברך", היינו ברכת כהנים, ולומד מסמיכות עמידה סמוך לשירות, דברכת כהנים בעמידה.

אבל יש לדקדק טובא, דהא נחלקו הרמב"ם והרמב"ן האם משא הארון היה על כל שבט לוי, או על הכהנים בלבד, דהרמב"ם (ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה לד) פוסק דהוא רק על הכהנים, אבל הרמב"ן (השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שורש ג) כתב דהיא על כל שבט לוי, ומביא את הכתוב כאן, שה' בחר בכל שבט לוי לשאת את ארון ה', ולפי זה איך יפרש את המשך הכתוב. ונראה ליישב כל זה, ועל פי זה יהיה מוכח מהכתוב בעצמו שברכת בעמידה, ולא מסמיכות לשירות.

דהנה בערכין (יג, ב) תנן, "אין פוחתין משנים עשר לויים עומדין על הדוכן". מבואר ששירת הלויים היא בעמידה דוקא, וכן פסק הרמב"ם (כלי המקדש ג, ג). ובספר מעשה למלך נושא ונותן מנין ששירה בפה צריכה להיות דוקא בעמידה. ועוד גרסין בערכין (יא, א) "אמר רב יהודה אמר שמואל: מנין לעיקר שירה מן התורה, שנאמר (דברים יח, ז): ושרת בשם ה' אלהיו, איזהו שירות שבשם, הוי אומר: זה שירה" ע"כ. ופירש רש"י "שבשם - שמזכירין בו שם שמים". היינו בשירה. הנה שמואל מפרש את הכתוב "ושרת בשם" דהוא שירת הלויים, מבואר, ששירה בשם הוא שירה על הדוכן.

ולפי זה יש לפרש שהכתוב כאן "לשרתו" היינו שירת הלויים, והא דכתיב

משך חכמה

פרשת עקב פסקא יט – כב - פרשת חטא העגל ולוחות שניות

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מו תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

משום דכתיב לשרתו בשמו וזה הדוכן. והא דלא מביא שם מקרא (דברים כא, ה) דונגשו הכהנים בני לוי, דמביא מזה בגיטין (נט, ב) לענין קריאת התורה, דשם לאקדומי, אבל כאן הוא אם אין רק לאחד להחיותו, ואפילו כן לוי קודם, וזה מקרא דהבדיל ה', שלבדו הוא נבחר מישראל, וכמו שפירש השאגת אריה סימן סב הך דתדיר ומקודש, יעויין שם. ומיושב מה שנתקשה בבאר שבע (הוריות יב, ב ד"ה וליטול), יעויין שם. ודו"ק².

[כ - המשך]

מנין שברכת כהנים בעמידה

להקדים, דהיינו למי להקדים לכבודו, אבל בסוגיא דהריות איירי היכא דיש לפנינו אפשרות להציל רק אחד, ישראל או לוי, את מי להעדיף ואת מי לדחות, לפיכך אי אפשר ללמוד מהא דלוי קודם לישראל, שידחה הלוי את הישראל, וכמו שכתב השאגת אריה יסוד חילוק זה בשו"ת (הישנות סימן סב), דאפילו דבר שיש להקדימו לאחר, יתכן, שכאשר יש לדחות האחד מהשני, ידחה המאוחר את המוקדם, כי דין קדימה ודין דחיה הם שני דברים, ומאריך שם בביאור ענין זה.

ועל פי זה מיושב מה שהקשה בבאר שבע (הוריות יב, ב ד"ה וליטול), מדוע הש"ס בהוריות לא מביא את המקורות של הגמרא בגיטין להוכיח שכהן גדול קודם לכהן הדיוט וכו', ולהנ"ל לא קשה מידי, דבגמרא הוריות איירי להעדיף האחד על חברו, ובגמרא בגיטין איירי רק מדין הקדמה, ואין ראייה מדין הקדמה לדין שהאחד מבטל השני.

² תמצית דבריו: לשרתו כו' בשמו. הכונה שירת הלויים. ומכאן מקור ששירת הלויים בעמידה, כדכתיב לעמוד כו' לשרתו. ומכאן שברכת כהנים בעמידה, דכתיב לעמוד כו' לברכו בשמו. ומכאן שהלוי קודם לישראל, כי לשרת, הוא עבודת הלויים, ובס' בחר ה' לפני ישראל.

[כ]

על פי מה דאמרו בערכין יא, א אמר רב יהודה אמר שמואל, מנין לעיקר שירה מן התורה, שנאמר (דברים יח, ז) ושרת בשם ה' אלקיו, איזהו שירות שהיא בשם זו שירה, אם כן יתפרש לשרתו בשמו ולברך בשמו, ושירות בשמו הוא קאי על הלוי שמשורר בדוכן. ולפי זה יתיישב קושית הגמרא בסוף תענית (כז, א) אי מה משרת בעל מום לא אף מברך בעל מום לא, הא איתקיש לנזיר, ומאי חזית כו', ולפי זה אם מפרש דלשרתו הוי פירושא על הלוי לשרתו בשמו, וזה שירה, הלא המשוררים אינם נפסלים במומין רק בקול, כמו ששינו בסוף פרק קמא דחולין (כד, א) והלויים אינם נפסלין אלא בקול. ודו"ק. ומיושב הא דאמר בסוף הוריות (יג, א) הלוי קודם לישראל, ומייתי מקרא דבעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי, ומסיק בירושלמי (הוריות ג, ה) דבשעת הדוכן שנינו,

בשעת הדוכן שנו". ונלאו המפרשים לבאר מה היא כונת הירושלמי (עייין במפרשי הירושלמי, ובחת"ם סופר גיטין נט, ב ד"ה ונגשו, ביאור אחר על הירושלמי). ונראה שרבינו מפרש כך, "לא הוה לוי הוא", פירוש, דפריך הירושלמי, איך נלמד מפסוק הבדיל ה' כו' ששבט לוי קודם לישראל, והא עבודת השירות והברכה לא הוה לוי הוא, אלא כהן, ומתרג, "אמר רבי אבון, בשעת הדוכן שנו". פירוש, הא דשירות, היינו עבודת הלויים בפה, וזה מוכח בדברי רבינו שכך פירש את הירושלמי. אלא שקיצר מאוד דרכו].

אלא שיש להקשות, מדוע מביא הש"ס דלוי קודם מקרא דהבדיל כו', שיש מקום לטעות דשירות הוא עבודת הכהנים, והרי יכול הש"ס להביא ראייה מהא דאמרו בגיטין, דכהן קודם ללוי ולוי לישראל מהא דכתיב (כא, ה) "וְנָגְשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּיָדָיו", ואמרו שם בש"ס, וכי אנו לא יודעים שהכהנים בני לוי, אלא בא הכתוב ללמד שקודם כהן ולאחר מכן לוי, והוא הדין דלאחר מכן ישראל, כיון שמקדים כהן ללוי, מלמד שלוי קודם לישראל. [א. ה. וברמז מתרג' רבינו מה שהקשה הרש"ש בגיטין שם, וז"ל "מהני קראי עדיין לא ידעינן קדימת לוי לישראל, ועיין סוף הוריות" עכ"ל, ורצונו לומר, שבסוף הוריות למדו מקרא מנין שלוי קודם לישראל, וכאן רק למדו שכהן קודם ללוי, והוא דוחק, דבמשנה איתא נמי שלוי קודם לישראל, ועל כל המשנה אמרו מנא הני מילי, זה קושיית הרש"ש. וברמז מבואר, שפשיטא לרבינו שממילא משמע שלוי קודם לישראל, שכיון שציותה תורה על הלויים לגשת, וכהמשך הפסוק "כִּי כָם בָּחַר ה'", ממילא משמע שלוי קודם לישראל].

ונראה דיש הבדל גדול בין סוגיא דהוריות לסוגיא דגיטין, דבגיטין איירי

משך חכמה

פרשת עקב פסקא יט – כב - פרשת חטא העגל ולוחות שניות

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מו תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[כא]

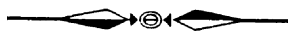
(י, ט) על כן לא היה ללוי חלק ונחלה עם אחיו ה' הוא נחלתו
כאשר דבר ה' אליהם לו:

היכן דיבר ה' לשבט לוי שה' נחלתו

(י, ט) על כן לא היה ללוי וכו' כאשר דבר ה' אליהם לו. וכן⁵
בשופטים יח, ב. והיינו שה' דבר לאהרן נשיא השבט בפרשת

ולמרות זאת, ברור לרבינו שהש"ס לא מדקדק בלשון הכתוב, והכונה
לפסוק בשופטים. ומכאן יש ללמוד גם על רבינו בעצמו, שאינו מדקדק
בלשון הכתובים, כידוע במקומות רבים מאוד].

⁴ תמצית דבריו: רבי נתן יליף דברכת כהנים בעמידה, מדכתיב
בפרשת שופטים (כא, ה) "ונגשו הכהנים בני לוי כי הם בחרו ה'
אלהיהם לשירתו ולבשר בשם ה'", וכיון שמפורש בכתוב דאירי
בכהנים, על כורחך "לשירתו" היינו עבודת כהנים בבית
המקדש, והיא רק בעמידה. ומדסמך הכתוב ברכת כהנים -
"ולברך בשם ה'" - לשירות, שמע מינא דברכת כהנים גם היא
רק בעמידה.

[כא]

⁵ [כא] (י, ט) "על כן לא היה ללוי חלק ונחלה עם אחיו ה' הוא נחלתו כאשר
דבר ה' אליהם לו" ע"כ. ויש לדקדק היכן מצאנו שה' דבר לשבט לוי, שלא
על ידי משה, ואמר להם שה' הוא נחלתם, וכן הוא להלן בפרשת שופטים
(יח, ב) "ונחלה לא יהיה לו בקרב אחיו ה' הוא נחלתו כאשר דבר ה' לו".
ונראה, דכונת הפסוק על מה שנאמר למשה לומר לאהרן בפרשת קורח
(במדבר יח, א) "ויאמר ה' אל אהרן אתה ובניך ובית אביך אתם תשא את
עון המקדש ואתה ובניך תשא את עון קהנתכם", ודיבור זה נאמר
למשה, שיאמר לאהרן, כמפורש ברש"י שם על פי חז"ל, והיינו שנאמר
למשה ביחוד אל אהרן, והיינו שנתייחד אליו הדיבור, [א. ה. דקדק לומר
שנתייחד, ולא שנאמר לו, מהטעם הנ"ל], שהם ישאו את עון המקדש, כיון
שהם נחלתו של ה', וכיון שאהרן נשיא הלויים, ממילא הרי זה כאילו התייחד
הדיבור אל שבט לוי.

שוב התבוננתי³, כי רבי נתן לא כוון על הפסוק הזה, דעל הלוי קאי
באמת כמו שפירשתי, רק קאי על קרא דסוף פרשת שופטים (כא,
ה) ונגשו הכהנים בני לוי כו' לשירתו ולברך בשם ה', דקאי על כהן
במפורש. וכן הוא בספרי פרשת נשא (פסקא לט). ואתי שפיר מה
דמסיק (סוטה לח, א) מה משרת בעמידה, והלא בקרא גופא כתוב
לעמוד, אמנם לפי מה שכתוב שם, בפרשת עגלה ערופה (כא, ה)
לא כתיב עמידה, ודו"ק בכל זה⁴.

³ [כ - המשך] לאחר שביארנו (פיסקא יט) שיש ללמוד מהפסוק כאן שברכת
כהנים בעמידה, כיון ש"לעמוד" עולה גם על "לברכו כשם", שבשמו עולה
על לשירתו כמבואר לעיל, ואם כן יש כאן קצת תימה על רבי נתן, שלמד
דברכת כהנים בעמידה מסמיכות לשירות, והרי שירות היא שירה בפה ולא
עבודת כהנים.

ונראה, דבאמת סובר רבי נתן שאי אפשר ללמוד מפסוק זה, דמודה רבי נתן
שפסוק זה איירי בשירת הלויים, ויתכן ש"לעמוד" לא עולה על "לברכו",
ומסמיכות אי אפשר ללמוד, דלא מפורש בתורה ששירת הלויים בעמידה,
לכן רבי נתן מביא מקור מפסוק אחר לא מכאן, אלא מהפסוק בפרשת
שופטים (דברים כא, ה), דכתיב "ונגשו הכהנים בני לוי כי הם בחרו ה'
אלהיהם לשירתו ולברך בשם ה'", והתם איירי דוקא בכהנים, כמפורש בכתוב ולא
בלוים, ועל כורחך לשירתו היינו עבודת המקדש, ומכאן יליף בסמיכות
לברכת כהנים שהיא בעמידה.

ויש להוכיח שרבי נתן מתכוון לפסוק זה ולא לפסוק בפרשת עקב, משני
מקומות: א. דדברי נתן הם בספרי פרשת נשא, והתם מפורש דאירי
מהפסוק בפרשת שופטים, דז"ל הספרי (במדבר, נשא פסקא לט) "רבי נתן
אומר אינו צריך, שכבר נאמר ונגשו הכהנים בני לוי כי הם בחרו ה' לשירתו
ולברך בשם ה' (כא, ה) מקיש ברכה לשירות, מה שירות בעמידה אף ברכה
בעמידה". ב. דרבי נתן בסוגיא דסוטה (לח, א) אמר, "מה משרת בעמידה,
אף מברך בעמידה. ומקשה הש"ס, משרת גופיה מנלן, ומתרץ, דכתיב:
לעמוד לשירת" ע"כ. והשתא יש לדקדק, אי רבי נתן איירי מהפסוק כאן, מה
מקשה הש"ס משרת גופיה מנלן, ומביא הפסוק דידן, אלא מוכח מיניה
וביה, דלא איירי בפסוק דידן אלא מפרשת שופטים.

[א. ה. ויש כאן דבר מעניין מאוד. דלשון הכתוב בשופטים הוא "לשירתו
ולברך בשם ה'", ולשון הכתוב כאן הוא "לשירתו ולברך בשם ה'", ובספרי
באמת מביא לשון הפסוק בשם ה', אבל בסוגיא דסוטה הנוסח הוא בשם ה',

משך חכמה

פרשת עקב פסקא יט – כב - פרשת חטא העגל ולוחות שניות

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מו תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

(י, י) וְאֶנְכִי עֲמַדְתִּי בְּהָר פְּנִימִים הָרָאשִׁינִים אֲרֻבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה וַיִּשְׁמַע ה' אֵלַי גַּם בַּפֶּעַם הַהוּא לֹא אָבָה ה' הַשְׁחִיתָךְ:

אם לא אבה להשחית מדוע כתוב ששמע אלי והרי לא רצה להשחית

(י, י) וישמע ה' אלי גם בפעם ההיא, לא אבה ה' השחיתך.
הבאור⁷, על פי מאמרים בברכות (לב, א) משל למלך שכעס על בנו

היה מכהו מכה גדולה מאוד אפילו שאוהבו לפניו, אלא שהמלך נותן ביד אוהבו את הכח להפוך רצונו שלא יהרוג את בנו, ואומר המלך לבנו בקול שישמע אוהבו, שלולי אוהבי הייתי הורג אותך בודאות, אבל אוהבי שכאן יכול למנוע ממני להורגך אם יבקש מחילה עבורך, לכן מיד עמד אוהבו והצילו על ידי בקשת מחילה מהמלך, אבל לולי בקשתו היה הורג את בנו. ודברי חז"ל באו כמשל על מה שאמרו, "כיון שאמר: הרף ממני ואשמידם (דברים ט, יד), אמר משה: דבר זה תלוי בי - מיד עמד ונתחזק בתפלה ובקש רחמים" ומה נתכוננו חז"ל במשל זה.

אלא שבאו ליישב השאלה דלעיל, שאם ה' היה רוצה להשמיד את ישראל חלילה, היה יכול להשמידם, ואם אינו רוצה, מה הכונה "הרף ממני", אלא שגילה הקב"ה, שאם אוהבו יבקש רחמים עליהם יסלח להם, ועל זה הביאו המשל הנ"ל.

והשתא נבואר לבאר עומק כונת הכתוב. דהנה מלך זה, אם בעומק ליבו היה רוצה להרוג את בנו, לא היה מגלה לאוהבו שיש בידו לבקש מחילה, אלא שבאמת בתוך ליבו המלך לא רצה להרוג את בנו, אלא שלפי מה שהכעיס אותו, אין בידו למחול לו, ועל כורחו חייב להורגו, אלא שרצון המלך שלא להרוג את בנו, ועומק רצונו להשקיט את כעסו, לפיכך גילה לאוהבו שרק הוא בידו להשקיט את כעסו שלא להורגו, לכן עמד וביקש מחילה והצילו. כך גם הקב"ה, לא רצה להשחית את כלל ישראל, אלא שלפי מה שהכעיסו לפניו, לא היה לה' ברירה אלא להשמידם, אלא שכיון שבאמת לא רצה להשחיתם, גילה למשה רבינו שבידו להסיר את כעסו מהם ולבקש עליהם רחמים.

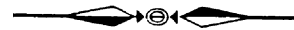
ועל פי מבואר היטב כונת הפסוק, שמשה רבינו ע"ה בא לכלל ישראל ואומר להם, שה' אוהבם. ובאמת לא רצה להשמיד אותם, לכן גילה למשה שיכול לבטל הכעס, וישמע ה' בקולי, רק מפני שבאמת לא רצה להשמידך, ותראו כמה אוהב אתכם, כי אם היה רוצה להשמידכם, לא היה דבר מונע ממנו, ומה ששמע בקולי הוא רק מפני שבאמת לא רצה להשמידך, אלא שסיירו ממנו את הכעס עליכם. נא. ה. ועל פי זה רואים עד כמה גדולה ענות משה

קרח במדבר יח, א ויאמר ה' אל אהרן, אתה וכו', שנתיחד הדיבור לאהרן. ופשוט⁶.

[כב]

⁶ תמצית דבריו: בפרשת קורח נאמר למשה לומר לאהרן שישא את עון הקדשים כיון שהוא נחלת ה', וכיון שהיה נשיא שבט הלויים, הרי זה כמו שנאמר לכל שבט לוי.

[כב]

⁷ [כב] (י, י) וְאֶנְכִי עֲמַדְתִּי בְּהָר פְּנִימִים הָרָאשִׁינִים אֲרֻבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וַיִּשְׁמַע ה' אֵלַי גַּם בַּפֶּעַם הַהוּא לֹא אָבָה ה' הַשְׁחִיתָךְ ע"כ. ויש לדקדק, דמלשון "וישמע ה' אלי" משמע שרק מחמת התפילה של משה שהתקבלה לפני ה', ביטל ה' את רצונו שרצה להשחית את כלל ישראל חס וחלילה, ולכן לא השחית את העם. אבל קשה, דלשון "לא אבה" פירושו לא רצה, ואם לא רצה להשחית, אם כן לא השחית בגלל שלא רצה להשחית, ולא מחמת תפילת משה, והיה לכתוב "וַיִּשְׁמַע ה' אֵלַי גַּם בַּפֶּעַם הַהוּא וְלֹא הַשְׁחִיתָךְ", אבל הלשון "לא אבה", שמשמעו לא רצה, מוכיח שבאמת לא רצה ה' להשחית את ישראל, אם כן איך אומר משה רבינו ע"ה ששמע ה' בקולי, והרי גם ללא תפילתו לא היה משחית את ישראל, שבאמת לא רצה להשחיתם, ורק הראה כלפי חוץ שכאילו רוצה להשחיתם.

ונראה על פי הגמרא בברכות (לב, א) "כיון שאמר: הרף ממני ואשמידם (דברים ט, יד), אמר משה: דבר זה תלוי בי - מיד עמד ונתחזק בתפלה ובקש רחמים. משל, למלך שכעס על בנו והיה מכהו מכה גדולה, והיה אוהבו יושב לפניו ומתירא לומר לו דבר. אמר המלך: אלמלא אוהבי זה שיושב לפני הרגתיך! אמר: דבר זה תלוי בי - מיד עמד והצילו" ע"כ. ודברי הגמרא צריכים ביאור, אם רוצה המלך להרוג את בנו למרות שאוהבו לפניו, יהרגהו. ואם אינו רוצה להורגו כשאוהבו לפניו, לא יהרגהו, אבל מדוע צריך המלך לומר זאת. ועוד, מהו לשון "מיד עמד והצילו", והרי המלך כבר אמר שבגלל אוהבו שיושב לפניו לא יהרגהו, ומה צריך הצלה, דהצלה משמעו שצריך האוהב לעשות איזה הצלה לבן המלך. והביאור בזה, שבאמת המלך היה הורג את בנו אפילו שאוהבו לפניו, והרי

משך חכמה

פרשת עקב פסקא יט – כב - פרשת חטא העגל ולוחות שניות

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מו תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

ממני, והראהו שיש בידו למחול על ידי תפילה⁸.

כו' והיה אוהבו יושב כו' ומתירא כו' אלמלא אוהבי זה שיושב
לפניך כו' אמר דבר זה תלוי בו כו'. וזה שאמר, וישמע ה' אלי כו',
שלא אבה ה' השחיתך לכן שמע אלי, וכמו שאמר (ט, יד) הרף

להשמיד. בלית ברירה, כי זה היה ההכרח מחמת הכעס. אלא
שמשה היה בידו לבטל הכעס. אבל אם היה ה' רוצה באמת
להשמיד, לא היתה מועלת תפלת משה.

רבינו ע"ה, ועד כמה אוהב ה' את ישראל. נפלא מאוד].

⁸ תמצית דבריו: ה' לא רצה להשחית את ישראל. אבל כיון
שהכעיסו לפניו, היה צריך להשמידם אפילו שאינו רוצה